

Nr 169

Utlåtande i anledning av motion angående samordning av den statliga verksamheten avseende kustområdena.

(5:e avd.)

I motionen II: 593 av herr Åberg har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en utredning syftande till en samordning av de statliga verkens rationaliseringsåtgärder beträffande de verksamheter som är förlagda till våra kuster.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionen från överbefälhavaren, sjöfartsstyrelsen, statskontoret och generaltullstyrelsen.

Överbefälhavaren har med erinran om att han redan 1965 föreslagit en allsidig utredning om övervakningen av havsområdena runt våra kuster tillstyrkt motionen.

Statskontoret som vitsordar att rationaliseringsåtgärder inom ett område kan medföra effekter som inte är önskade inom ett annat område finner det motiverat att uppmärksamma de problem som anförts i motionen. I den mån det finns brister i övervakningsverksamheten i kustområdena bör enligt ämbetsverkets mening dessa frågor i första hand tas upp till överläggningar mellan de berörda myndigheterna.

Sjöfartsstyrelsen och generaltullstyrelsen har i sitt gemensamma yttrande anfört bl. a. följande.

Sjöfartsverket och tullverket representerar sammanlagt mer än 90 % av den civila statliga sjöövervakningskapaciteten vid kusten. Lägges härtill enheterna hos sjöräddningssällskapet som genom särskilt avtal med sjöfartsstyrelsen anpassar sin verksamhet till de statliga sjöräddningsresursernas lokalisering, finner man att omkring 95 % av den nuvarande civila övervakningen till sjöss ligger inom ramen för de sektorer sjöfartsverket och tullverket tillsammans har att svara för eller att överblicka.

De rationaliseringsåtgärder som under senare år genomförts eller alltjämt pågår inom dessa verk innebär visserligen en minskning av antalet »vakande ögon» längs kusten men har i gengäld gett väsentligt större möjligheter för de enskilda enheterna att verka bl. a. genom bättre teknisk utrustning. Härtill kommer att vid nyanskaffning vissa enheter ges högre fart och större sjövärdighet än tidigare motsvarande typer, vilket möjliggör en mera rörlig övervakningsverksamhet. En optimal lokalisering av sålunda disponibla, mera »slagkraftiga» enheter ger generellt sett snarare ökade än minskade möjligheter till effektiv insats inom de olika sektorerna av den civila sjöövervakningen längs våra kuster.

Bihang till riksdagens protokoll 1968. 6 saml. Nr 169

Det förtjänar vidare framhållas att den fortsatta tekniska utvecklingen torde successivt öppna nya möjligheter för en effektivare övervakning av vad som rör sig på sjön. Nya teletekniska hjälpmedel kan förutses bli tillgängliga i en nära framtid liksom ytterligare förbättringar inom radiokommunikationerna. I fråga om båtmateriel synes utvecklingen peka mot att nya konstruktioner t. ex. av typ svävare kan bli lämpliga framtida bevakningsenheter för snabb avspaning av längre kuststräckor.

Med denna bakgrund bedömer sjöfarts- och generaltullstyrelserna det icke i och för sig angeläget att ha ett permanent antal »vakande ögon» längs hela kusten. Den fortlöpande optiska övervakningen från organ i land synes främst böra inriktas på de insegglingsleder, där mer omfattande sjöfart och nöjesbåtstrafik förekommer. I övrigt torde den anpassning till modernare förhållanden, som motionären efterlyser, bäst uppfyllas genom den upprustning i fråga om tekniska hjälpmedel liksom den strävan efter större rörlighet som kännetecknar utvecklingen inom såväl sjöfartsverket som tullverkets kustbevakning.

I motionen har anförts att det hastigt ökande antalet nöjesbåtar resulterat i ökat antal olyckor och olyckstillbud. Sett i relation till antalet sådana båtar är dock olycksfrekvensen mycket låg, i varje fall i jämförelse med t. ex. antalet drunkningsolyckor som icke har något samband med färd i nöjesbåt eller med antalet olyckor på landsvägarna. Med det stora och växande antalet nöjesbåtar — f. n. omkring 500 000 — är det omöjligt, hur stora övervakningsresurserna än görs, att med dessa vara allestädes närvarande. Dessutom synes det icke vara rationellt att skapa en särskild sjöräddningskapacitet för den korta tid på året — drygt två månader — som nöjesbåtstrafiken förekommer i någon större omfattning. När det gäller nöjesbåtolyckor synes det riktigast att såsom nu sker främst satsa på de förebyggande åtgärderna, exempelvis den sjövettspropaganda som bedrivs av sjövettskommittén och till denna anslutna myndigheter, organ och sammanlutningar.

Även i fråga om åtgärder mot tjuvvittjande av fiskeredskap, fiskstölder och annan kriminalitet synes resursallokeringen böra ställas i relation till sagda företeasers art och omfattning sedda i sitt större samhälleliga sammanhang.

Mot bakgrund av det anförda finner styrelserna den ordning i stort sett till fyllest, som följer av riksdagens godkännande av vad föredragande departementschefen anför till 1967 års statsverksproposition (bilaga 9 sid. 40) med anledning av den av Kungl. Maj:t 1966 tillsatta och samma år avlämnade utredningen om den civila övervakningen till sjöss. Sagda ordning innebär, att tullverkets kustbevakning, som av Kungl. Maj:t förordnats utföra viss polisbevakning till sjöss, inom vissa, sommartid tätbefolkade skärgårdsområden, kompletteras med särskilda sjöpolisenheter med huvudinriktning på allmän ordningshållning och sådan grövre brottsbekämpning, som normalt ingår i polisens arbetsuppgifter.

När det gäller speciellt övervakningen av fisket är det betydelsefullt, att den personal som avses för sådana övervakningsuppgifter, bl. a. kustbevakningspersonal, tilldelas sådana befogenheter att uppgiften kan fullgöras på ett rationellt sätt. Det synes i detta sammanhang motiverat att erinra om generaltullstyrelsens yttrande över fritidsfiskeutredningens betänkande 1968 (Dnr I 221/1968).

Med hänsyn till att sjöfartsverket och tullverket såsom nämnts tillsam-

mans täcker större delen av den civila övervakningen till sjöss, är det av väsentlig betydelse, att såväl verksamheterna som ifrågasatt rationalisering av dessa i erforderlig utsträckning koordineras.

I detta syfte remitteras regelmässigt verken emellan sådana tilltänkta organisationsändringar som påverkar sjöräddningskapaciteten. När det gällt t. ex. indragningar av lotsplatser har tullverket härvid sökt anpassa sina resurser efter de förändringar som från sjöräddningssynpunkt väntas komma att uppstå. Som exempel härpå kan nämnas att Västra kustdistriktet under det senaste året tilldelats icke mindre än tre nya tulljakter (Strömstad, Grebbestad samt fr. o. m. juli 1968 Gravarne), varigenom möjliggjorts en förhållandevis god uppföljning av såväl den yrkesmässiga sjötrafiken som nöjesbåtstrafiken även inom norra Bohuslän.

Ett annat exempel på samordnande åtgärder är de ovannämnda konferenserna i sjöräddningsfrågor samt de sjöräddningsövningar som ägt rum eller är planerade att genomföras i endera verkets regi.

När det gäller åtgärder mot oljeutsläpp har ett nära samarbete utvecklats mellan de båda verken, vilket återspeglas i de överläggningar och beredskapsplaner ävensom de framställningar och remissvar m. m. till vederbörande departement som aktualiserats särskilt under det senaste året.

Nyligen har frågan tagits upp om ökad samordning av de båda verkens resurser för att lösa vissa problem rörande sjösäkerhet, transporter vid sjöräddningsfall och sambandstjänst vid lotsning, som följer av förändrade förutsättningar och delvis nya krav på denna verksamhets bedrivande.

Med de anförda exemplen har sjöfartsstyrelsen och generaltullstyrelsen gemensamt velat peka på att det inom huvuddelen av den statliga verksamheten vid kusten redan förekommer en viss samordning av pågående rationaliseringsåtgärder, att ett närmare samgående kring vissa av de båda verkens resurser är under övervägande samt att de bägge styrelserna är inriktade på att ytterligare fördjupa sitt samarbete för att höja effekten hos de sammantagna övervakningsresurserna.

Med dessa åtgärder torde det i motionen angivna syftet i allt väsentligt kunna uppnås, utan att särskild utredning härför behöver tillsättas.

Utskottet. Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen har endast en av remissmyndigheterna, nämligen överbefälhavaren, ansett en utredning av det slag motionären begär vara påkallad.

Lotsorganisationsutredningen har i sitt nyligen avlämnade betänkande Lots- och fyrväsendets organisation bl. a. behandlat spörsmål om sjöräddningstjänsten och havsövervakningen.

I betänkandet understryks att uttunningen av såväl lotsplatser som bemannade fyrplatser i viss mån har kompenserats genom att nya tekniska hjälpmedel tagits i tjänst för sjöräddning och övervakning. Hit hör främst helikopter, VHF-telefoni och radar. Utredningen föreslår att flygklubbarna nu skall inordnas i sjöräddningen. Vidare betonar utredningen bl. a. behovet av samordning i olika avseenden för att sjöräddningstjänsten skall i fortsättningen kunna fullfölja sina uppgifter på önskvärt sätt.

Utskottet vill också erinra om att räddningstjänstutredningen har att

behandla bl. a. frågan om ansvar och arbetsuppgifter mellan olika organisationer som deltar i räddningsverksamheten.

Vad beträffar havsövervakningen har lotsorganisationsutredningen inte ansett sig böra ta hänsyn till annan havsövervakning än den som fordras från handelssjöfartens sida och den som handelssjöfarten är beredd att bestrida kostnaderna för. Bl. a. till följd härav har i betänkandet understrukits angelägenheten av att en av överbefälhavaren föreslagen utredning angående frågorna kring övervakningen av havsområdena runt Sverige kommer till stånd.

Genom lotsorganisationsutredningens betänkande har sålunda vissa förslag som berör det nu ifrågavarande motionsyrkandet underställts Kungl. Maj:t. I ett interpellationssvar hösten 1967 har statsrådet och chefen för finansdepartementet förklarat att vid prövningen av lotsorganisationsutredningens förslag och räddningstjänstutredningens förslag även samordningsfrågor rörande kust- och sjöövervakningen kommer att prövas. Slutligen har sjöfartsstyrelsen och generaltullstyrelsen i sitt gemensamma remissyttande understrukit att de bägge styrelserna är inriktade på att ytterligare fördjupa sitt samarbete för att höja effekten hos de sammantagna övervakningsresurserna.

Mot bakgrunden av det anförda kan utskottet för sin del inte finna någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida erforderlig i anledning av motionen II: 593, varför utskottet avstyrker ifrågavarande motionsyrkande.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen II: 593.

Stockholm den 19 november 1968

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström (s), Axel Andersson (fp), Ivar Johansson (cp), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), fru Wallentheim (s), herrar Kaijser (h), Nyman (fp), Mårtensson (s), Bertil Petersson (s), Ottosson (h), Herbert Larsson (s), Rönnberg (s), Strandberg (h) och Johan Olsson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Bohman (h), Karlsson i Olofström (s), Blidfors (s), Ståhl (fp), Almgren (s), Mellqvist (s), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Nihlfors (fp), Mattsson (cp), fröken Olsson (s), herrar Gustafsson i Skellefteå (fp), Lindholm (s), Cassel (h), Fagerlund (s) och Sjönell (cp).